

עבודה בקבוצה קטנה בגן הילדים

בתחום החינוך הגופני

ושילוב התחום עם תחומי דעת ועם כישורי חיים

מאמר המשך מהכשרתון 26

חוברת הדרכה לתכנון וליישום

עבודה בקבוצה קטנה בחינוך גופני

במסגרת רפורמת אופק חדש בגני הילדים

כתבה מיכל טל

הקדמה

מטרת החוברת להציג באופן מסודר ואחיד את העקרונות ואת השלבים של היערכות הגננת לעבודה בקבוצה קטנה בעקבות יישומה של רפורמת 'אופק חדש' בגני הילדים במטרה לאפשר ניצול ראוי של המשאב הייחודי שהתווסף לסדר היום הקבוע בגן – עבודה בקבוצות קטנות. החוברת מתארת את השלבים בהיערכות הגננת לעבודה עם קבוצה קטנה ומתייחס בעיקר להוראת החינוך הגופני בגן הילדים. בבסיס תפיסת הכותבת עומדת ההנחה שהעיסוק בחינוך גופני ושילובו בגן הילדים צריכים להיעשות באופן יומיומי, על ידי הגננת, ושאינן להסתמך אך ורק על מורים מקצועיים שתרומתם במפגש שבועי אחד אינה מספקת את כל צורכי הילדים.

בהכשרתון 26 פורסמו עיקרי התכנים מהפרק הראשון של החוברת העוסק בתרומתה של העבודה בקבוצה קטנה בגן הילדים, לגננת ולילדים.

בהכשרתון הנוכחי יוצג החלק השני המתאר הצעה לתכנון ויישום פעילות בקבוצה קטנה וכולל מידע אודות דפי תכנון ודפי צפייה ותיעוד שאפשר לעשות בהם שימוש בשלבי התכנון. כמו כן, מובאות דוגמאות ייחודיות מעולם התוכן של החינוך הגופני, העשויות לסייע לגננת להבין את הרעיונות המרכזיים ואת העקרונות המלווים את השלבים שתוארו, ולפתח על פיהם תכנים ורעיונות משל עצמה.

חלקם של הטפסים נבנה במיוחד בעבור חוברת זו וחלקם האחר נלקח מתכניות לימודים, ממסמכים של האגף הקדם-יסודי ומספרות מקצועית מומלצת לגננות. להלן טבלה מרכזת של השלבים ושל המסמכים הנלווים להם שתוכל לסייע לקורא להתמצא ולעיין ביתר קלות בחלקו השני של הפרק.

<p>1. מושאי צפייה בילדים בשעת פעילות חצר.</p> <p>2. טופס מיפוי אישי – נספח 2 בתכנית הלימודים בחינוך גופני לגן הילדים.</p> <p>3. טופס צפייה פתוחה – נספח 2 בתכנית הלימודים בחינוך גופני לגן הילדים.</p> <p>4. נושאים לשיחה אישית עם ילד.</p>	<p>שלב א' – הערכה ראשונית ומיפוי</p>
<p>מאפייני הילדים שעשויים להפיק תועלת מעבודה בקבוצה קטנה בתחום החינוך הגופני.</p>	<p>שלב ב' – הרכבת קבוצה קטנה</p>
<p>דוגמאות למטרות אפשריות במסגרת העבודה בקבוצה קטנה.</p>	<p>שלב ג' – הגדרת המטרה המרכזית של המפגש בקבוצה קטנה</p>
<p>דוגמאות ליעדים שהגננת יכולה להציב בקבוצה קטנה בחינוך גופני.</p>	<p>שלב ד' – הצבת יעדים לעבודה בקבוצה קטנה בחינוך גופני ויצירת טיוטת רעיונות</p>
<p>אין טפסים נלווים.</p>	<p>שלב ה' – קביעת משך תקופת המפגשים בקבוצה קטנה ותדירותם</p>
<p>דוגמה למכתב להורים על העשרה ועל תגבור שמקבל ילדם בגן במסגרת של קבוצה קטנה.</p>	<p>שלב ו' – יידוע ההורים</p>
<p>דוגמה לדף תיעוד העבודה בקבוצה קטנה.</p>	<p>שלב ז' – פעילות במסגרת של קבוצה קטנה ותיעוד ההתקדמות</p>

שלב א' – הערכה ראשונית ומיפוי

1. מושאי צפייה בילדים בשעת פעילות חצר

- להלן תיאורים של התנהגויות של ילדים במהלך תנועה בחצר, שעשויים לסייע לגננת למפות את יכולות הילדים בתחום המוטורי-תנועתי:
- יושב רוב הזמן באותו מרחב.
 - ממעיט בפעילות תנועתית.
 - ממעיט בניידות ממקום למקום.

- משחק באופן קבוע רק במתקן אחד או בפעילות אחת, אינו מגוון.
 - מתנועע ללא הפסקה ולא יושב בשקט.
 - מבקש להישאר בכיתה הגן לעיתים קרובות ונמנע מלצאת לחצר מסיבות רבות.
 - מבקש את גיבוי ההורים לא לצאת לחצר באופן קבוע או לא להשתתף בשיעורי חינוך גופני.
 - לא מתנסה במתקני החצר: נדנדה, מתח, מגלשה, סולמות, קורת שיווי משקל.
 - מסכן בתנועתו ובהתנהלותו הגופנית את עצמו ואת הילדים האחרים בסביבתו.
 - מתבלבל ונבוך כאשר נדרש לרקוד, להתנועע לפי קצב או להביע עצמו בגופו.
2. **טופס מיפוי אישי:** נמצא בתכנית הלימודים בחינוך גופני לגן הילדים.¹
3. **טופס צפייה פתוחה:** נמצא בתכנית הלימודים בחינוך גופני לגן הילדים.²
4. **נושאים לשיחה אישית עם ילד:** להלן נושאים ושאלות לשיחה חופשית ובלתי מחייבת עם הילד. השיחה אמורה לתת לגננת נקודת מבט נוספת על אודות תפיסת הילד את הנושא התנועתי ואת הפעילות הגופנית, וכן על דימויו העצמי ועל מודעותו הגופנית, ועל תחושת המסוגלות שלו בתחום התנועתי:
- האם אתה מכיר את איברי גופך, למשל: רגליים, ברכיים, גב, מרפק?
 - האם אתה אוהב לרכוב על אופניים או חושש לעשות זאת?
 - אילו פעילויות בתחום הספורט והתנועה אתה עושה בשעות הפנאי?
 - לאילו חוגים אתה רשום?
 - האם אתה אוהב לרוץ, לקפוץ, לקלוע בכדור, לבעוט בכדור, לטפס, להתנדנד?
 - איזה חלק בגופך אתה אוהב במיוחד, מהו החלק החזק ביותר, מהו החלק החלש ביותר?
 - האם אתה אוהב להתחרות? במה אתה עשוי לנצח לדעתך?

שלב ב' – הרכבת קבוצה קטנה

- מאפייני הילדים העשויים להפיק תועלת מעבודה בקבוצה קטנה בתחום החינוך הגופני הם אלה:
- ילדים עם קושי במוטוריקה גסה המאופיינים בסרבול תנועתי.
 - ילדים הנמנעים מפעילות תנועתית בחצר הגן, מטילים או משיעורי חינוך גופני מובנים.
 - ילדים עם מאפייני תנועתיות-יתר וילדים המתקשים בוויסות הכוח או בהרפיה ובמנוחה.
 - ילדים עם קשיי קשב וריכוז הזקוקים לאוורור ולפעילות מגוונת ומשחררת.
 - ילדים המתקשים בהתנהגות חברתית ומסכנים את בטיחותם ואת בטיחות חבריהם במרחב הכללי והאישי.
 - ילדים בעלי דימוי עצמי נמוך בתחום התנועתי: בעלי תחושת חוסר מסוגלות בתחום, ילדים שאינם מעזים להתנועע, ילדים החוששים מתנועה, מריצה, מגובה, מקפיצה, או ילדים החווים תחושת כישלון חוזרת ונשנית בהתנסות הגופנית שלהם.
 - ילדים בעלי יכולות גופניות גבוהות הזקוקים לאתגרים נוספים ולזמן פעילות נוסף בתחום החוזק שלהם.
 - ילדים הזקוקים לחיזוק המודעות הגופנית שלהם: הכרת מבנה הגוף, שיום איברים, הכרת

¹ ראו ביבליוגרפיה מומלצת בנספח 2.

² ראו ביבליוגרפיה מומלצת בנספח 2.

גבולות הגוף ומגבלותיו.

שלב ג' – הגדרת מטרת המפגש בקבוצה קטנה בחינוך גופני

להלן דוגמאות למטרות אפשריות במסגרת העבודה בקבוצה קטנה:

- טיפוח התנועות הבסיסיות ומתן הזדמנות לתנועה לילדים הנוטים להימנעות מתנועה.
- פיתוח המודעות הגופנית של ילדים בעלי מודעות נמוכה.
- הצבת אתגרים בפני ילדים בעלי יכולת תנועתית גבוהה על ידי הפעלתם באופן מוגבר יחסית לשאר ילדי הגן.
- טיפוח יכולת התנהלות במרחב הכללי ושמירת המרחב האישי.
- העדפת פעילות תנועתית בשעת החצר על פני פעילות ישיבה.
- הוראת מושגי יסוד בחשבון באמצעות תנועה וחוויה גופנית.
- טיפוח יכולת שפתית באמצעות תיאור תנועה, והרחבת אוצר מילים הקשורות לגוף ולתנועתו.

שלב ד' – הצבת יעדים לעבודה בקבוצה קטנה

להלן דוגמאות ליעדים אפשריים במסגרת העבודה בקבוצה קטנה:

- המצאה והפקה של משחק תנועת י לשימוש כל ילדי הגן.
- הליכה קבוצתית בקרבת הגן ופעילות גופנית בסיומה לשם שיפור הכושר הגופני.
- הקמת אזור פעילות תנועתית חדש כמסקנה מדיון שנעשה בקבוצה הקטנה.
- המצאת ריקוד לקראת אירוע ייחודי בגן.
- תכנון יום ספורט לכלל ילדי הגן.
- לימוד משחק כדור עם חוקים.
- העשרת אוצר משחקי החצר המעודדים תנועה.
- לימוד פעילות בטוחה ומתחשבת באחר ממתקני החצר.
- הקמה וליווי קבוצת התעמלות בוקר שתנחה את שאר ילדי הגן.

שלב ו' – יידוע ההורים

להלן דוגמה למכתב להורים על אודות העשרה ותגבור שמקבל ילדם בגן במסגרת העבודה בקבוצה קטנה:

להורים שלום רב,

אבקש להביא לידיעתכם שבנכם בתכם _____ י/תקבל העשרה ותגבור בקבוצה

קטנה על ידי הגננת בתחום התנועת-מוטורי במסגרת שעות הלימודים בגן.

המפגש יתמקד ב

תאריך: _____ שמות ההורים: _____ חתימת ההורים: _____

הערות ובקשות של ההורה:

שלב ז' – פעילות במסגרת הקבוצה הקטנה ותיעוד ההתקדמות

להלן דוגמה לדרך תיעוד העבודה בקבוצה קטנה שימולא כל 2-3 מפגשים בהתאם לצורכי הגננת:

מטרת העבודה עם הקבוצה כפי שהוגדרה לראשונה _____
שינוי או תוספת במטרות או ביעדי העבודה בעקבות המפגשים _____
שינוי נדרש בהרכב הקבוצה _____
ציוני דרך המעידים על התקדמות ועל תהליך משמעותי _____
נושאים להמשך מעקב, לבדיקה ולתצפית _____
אנקדוטות מדברי הילדים _____